

مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی اجتماعی

« إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ ۖ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا »

"ما امانت را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کردیم پس از برداشتن آن سرباز زدند و از آن هراسناک شدند ولی انسان آن را برداشت راستی او ستمگری نادان بود."

(سوره مبارکه احزاب، آیه ۷۲)

آیه شریفه فوق بیان می‌دارد که "ازجمله ویژگی‌های اخلاقی انسان‌ها، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی می‌باشد."

موضوع مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در دیدگاه امام علی (ع) نیز از اهمیت و جایگاهی بس والا برخوردار است. آن حضرت بارها در سخنان و نامه‌های خود، بدین امر اشاره‌کرده‌اند. امیر مؤمنان علی (ع) می‌فرمایند: مدیریت امانتی است که باید در حفظ آن کوشا بوده و در برابر آن پاسخگو بود. این پاسخگویی بیانگر وفاداری به تعهد و مسئولیتی است که پذیرفته‌اید؛ بنابراین بر پایه نظریه‌های امر الهی، اخلاق وابسته به خداوند است. خداوند خاستگاه هنجارها، تعهدات و مسئولیت‌های اخلاقی انسان است. معیار مسئولیت، فرمان یا اراده خداوند است. افعال انسان هیچ اقتضایی به‌خوبی و بدی ندارند. معیار داوری‌های اخلاق درباره مسئولیت‌های انسان‌ها نسبت به یکدیگر به یک اصل واحد برمی‌گردد و آن‌هم تطابق یا عدم تطابق بر اراده یا امر الهی است. راه کشف مسئولیت‌های انسان نیز اطلاع از نهی و تجویز خداوند است. مسئولیت‌پذیری از چنان اهمیتی برخوردار است که در بسیاری از تفاسیر از امانت الهی، به همان تعهد و قبول مسئولیت یادشده است و علت اینکه این امانت عظیم، به انسان سپرده‌شده این بود که او این قابلیت را داشت و می‌توانست ولایت الهی را پذیرا گردد؛ یعنی در جاده عبودیت و کمال به‌سوی معبود لایزال سیر کند؛ بنابراین اگر آموزه‌های قرآن کریم را از جهت برخورد آفریدگار هستی با انسان‌ها موردبررسی قرار دهیم، متوجه تأکیدات آن بر مفاهیمی همچون تعهد، پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری خواهیم شد. خداوند متعال در سطحی گسترده‌تر بر لزوم توجه به مسئولیت‌ها به میزان ویژگی مسئولیت‌پذیری افراد و سپردن مسئولیت‌ها بر این اساس تأکید نموده است.

بنابراین با تدبر در احادیث و آیات قران کریم روشن می‌گردد که پاسخگویی اجتماعی انسان‌ها در جامعه از طریق تلاش برای رفع نیازهای یکدیگر موضوعی حائز اهمیت بوده و ضرورت پرداختن به امر پاسخگویی اجتماعی بخصوص در حوزه سلامت جهت رفع نیازهای بهداشتی درمانی جامعه از اهمیتی چشمگیر برخوردار می‌باشد. ازاین‌رو تغییر در برنامه‌های آموزش پزشکی بر مبنای پاسخگویی به نیازهای جامعه ضروری بوده به‌نحوی‌که توانمندی‌های فارغ‌التحصیلان در شناسایی مشکلات بهداشتی درمانی جامعه و نحوه انجام مراقبت و حفظ سلامت مردم افزایش یابد.

یک آیه یک برداشت

گلی ارجی [*۱]، سمیرا علیرضایی [۲]

[۱] استادیار، گروه مدیریت اطلاعات سلامت، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه، ساوه، ایران

[۲] استادیار، گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه، ساوه، ایران

[Downloaded from mshsj.ssu.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.24766879.1401.7.4.1.2]